

"הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא מטעמיה?"

אילימא, כוונתו לומר — "הלכה כרשב"ג" — דאמר אם מתה יירשנה.

"ולאו מטעמיה" — דאילו רשב"ג סבר, "מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל". ולכן אם מתה ירשנה כיון שלא הועיל התנאי.

ורב סבר, המתנה בדבר שבממון על מה שכתוב בתורה תנאו קיים, ומצד סברא זו היה על התנאי לחול, ומאידך קסבר שירושת הבעל דרבנן, וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, ולכן הכא תנאו בטל (38).

ומקשינן: וכי סבר רב שכל המתנה על מה א-T9 שכתוב בתורה תנאו קיים?

אלא ודאי צריך לתרץ שמשנתנו עוסק במקרה דשיירא האשה מן הפירות (36), ומכרתם האשה, וקנתה בהם קרקע ועשתה בהם פירות, והן הנקראים פירי פירות [רש"י]..

ואם כן, הכא נמי אפשר להעמיד את הספק בדשייר הבעל מן הפירות ומכרם הבעל, וקנה בהם קרקע, ועשו פירי פירות, ולעולם לא תפשוט כדברין.

שנינו במשנה: רבן שמעון בן גמליאל אומר אם מתה ירשנה, מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה.

אמר רב: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ולא מטעמיה [ולא כסברתו] (37).

ומבאר הגמרא: מאי כוונת רב כשאמר

כדעת הרמב"ם.

37. וכתב הרי"ף, שאין ההלכה כרשב"ג, כיון שקיימא לן — המתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון תנאו קיים.

וכן דעת הרמב"ם (בפרק כג' מהלכות אישות הל' ו) ויעויין שם במגיד משנה שכתב בדעת הרמב"ם שסבר הרי"ף דאף אם התנה בנשואה שלא ירשנה תנאו קיים. וכל מחלוקת רשב"ג ורבנן האם מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים או בטל לא שייכת אלא בנשואה, אבל במתנה בעודה ארוסה ודאי שתנאו קיים אף לרשב"ג, מכיון שנחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא ירשנה. ועיין חזו"א (עז' סע' ב').

38. והקשו התוספות — אם כן מדוע לגבי פירות תנאו קיים, הרי חכמים עשו חיזוק

36. ומכאן דקדק הרא"ש את שיטתו [הנוכרת לעיל הערה 7] שאין כופין את האשה למכור את הפירות, אלא שאם שיירא מן הפירות ומכרתן ולקחה בדמיהם קרקע — הבעל אוכל מפירי הפירות.

ויעויין בחזון איש (אבה"ז סי' עז' סע' יז') שישב את הגמרא אף לדעת הרמב"ם — דודאי אף המקשן ידע דאיכא לאוקמי בשיירא. ובכל אופן קושייתו הייתה מסברא, שלא מסתבר לחלק בין ה"פירי" ל"פירא דפירי", ובודאי מי שה"פירי" שלו, אף ה"פירא דפירי" שלו, ועל זה תרצה הגמרא — דמבואר בדברי רבי יהודה, שאפשר לחלק בין ה"פירי" ל"פירא דפירי". ואמרינן ששייר זכות בפרי לענין פירי פירות. ונקט לשון "שייר" כיון שלדעת המקשן אף אם נשתיירו, בדין הוא שאינו אוכל מפירי דפירי.

ומיהו לשיטתנו דבשיירא הבעל אוכל פירא דפירי, אכן אפשר לומר שכופין אותה למכור